

הפעלה = כאן ועכשיו. חינוך = הפנמה.

הפנמה כיצד:

בשביל להבין מה יגרום למתחנך להפנים את החינוך באופן כזה שלעולם 'לא יסור' עלינו להבין מה פירוש המילה 'חינוך'.

חינוך = שורש ח.נ.ך

רש"י (בראשית יד יד): "וירק את חניכיו ילידי ביתו". "חניכיו - לשון התחלת כניסת האדם או כלי לאומנות שהוא עתיד לעמוד בה. וכן חנוך לנער, (משלי כב ו). חנכת המזבח, (במדבר ז יא). חנכת הבית, (תהלים ל א)".

בדברי רש"י מבואר ש'חינוך' ו'חנוכה' שניהם מאותו שורש. וכל ההבדל ביניהם הוא, ש'חינוך' - באדם, 'חנוכה' - בכלי. א"כ עלינו ללמוד 'חינוך' מ'חנוכה'.

חנוכת בית מהי?

אדם נכנס לבית חדש, מתרגל אליו אט אט ומתחיל לבנות בו מערכת חיים קבועה. כלומר, בחנוכה ישנם 2 חלקים: 1. הכניסה החדשה 2. הקביעות לאורך זמן.

הפנמה ע"י רצון ושמחה:

כל חנוכה בתורה מלווה בשמחה: חנוכת בית, משכן, נושא אשה ועוד... ומשמעות הדבר, שכל התחלה חדשה כדי לבסס אותה ולהצליח בה בקביעות - יש צורך שתהיה ברצון ושמחה, כי 'כל ההתחלות קשות'.

כן הוא בחינוך:

הפעלה בדרך מסוימת - הינה אילוף, כל עוד לא גרמנו לילד שירצה לעשות. הפעלה נגד הרצון - הינה היפך החינוך! כי מאחר ועושה זאת מתוך הכרח - ברגע שיוסר הלחץ יפרוק העול.

אפשר לכפות על הגוף, אבל אי אפשר לכפות על הנפש, כי נפשו של האדם היא בת חורין, בעלת בחירה חופשית, ולכן אינה נכנעת לכפייה. אי לכך כפייה מולידה בנפש התנגדות ורצון לפרוק את העול הכפוי והיא היפך החינוך הפנימי, שמשמעותו רצון פנימי של האדם. 'אחרי הפעולות נמשכים הלבבות' - זהו בתנאי שיש במעשים רצון ושמחה, רק אז ההרגלים נטמעים בנפש מרצון, דרך שמחה והנאה, ונעשים חלק בלתי נפרד מן הנפש והם נכס לנצח.

"חנוך לנער ע"פ דרכו" אם נשכיל לעשות זאת נכון - ממילא "גם כי יזקין לא יסור ממנה" כי כל ימיו ימשיך לחנך את עצמו בדרך שהתוו לו בצורה נכונה.

לסיכום: חינוך = הפעלה מתוך רצון ושמחה = הפנמה.

מהות החינוך

הפנמה והתניה בחינוך

מטרתנו בחינוך היא לכבוש את לב הילד, שיאהב אותנו ואת הדרך שאנו מכוונים אותו אליה. כדאי לוותר ולהפסיד 'ביצים' ולא להפסיד את 'התרנגולת המטילה'. לזכור כל העת שהמטרה היא- לב הילד, ולא הישגים קטנים של הפעלה חיצונית. רבינו בחיי: "וידעת דעת ברורה, כי חובת האיברים לא תשלמנה, כי אם ברצון הלב לעשותן". הפעלה איננה מועילה - אם האיברים מבצעים, אך אין ברצון הלב לעשותן. חינוך הוא רק מתוך רצון.

אך למעשה:

- מה שומעים ילדינו יותר מכל?
 - מה עושות להם כמויות ההערות, הגערות והביקורת?
 - האם הערכים שאנחנו מנסים להחדיר להם, יופנמו בנפשם?
 - מה יהיה יחסם אל הערכים הללו?
- מי מאתנו מחבב שוטרי תנועה? בוסים קשוחים? האם לא כאלה אנחנו בעיני הילדים? ואם כן- מה נעשה? האם נפסיק "לחנך"? נפסיק להעיר ולבקר? ומה עם החינוך?

כח ההתניה:

עלינו להבין מהי מהות החינוך ואז להתחיל לחנך, וראשית, להפסיק לחנך בדרך שאינה מחנכת. ילד איננו חייב במצוות! בן עד גיל 13 ובת עד גיל 12. אנחנו חייבים במצוות 'חינוך'. כלומר, מוטל עלינו לחנך אותו כדי שלכשיגיע לגיל מצוות, ירצה בעצמו לקיימן בשמחה.

כדי ללמוד איך עושים זאת, נכיר כוח עוצמתי בנפש האדם, שילווה אותנו בכל דרך החינוך:

"כוח ההתניה" - הרגש המתלווה לפעולה מסוימת, נתפס כקשור בה מהותית. נפש האדם אוגרת מידע בצמוד לרגשות והתרשמויות שנלוו לפרטי המידע. היא יוצרת זיקה בין המידע לרגשות וקושרת אותם זה בזה, אף כאשר אין שום קשר אמיתי ביניהם, אלא שהם התרחשו באותו זמן, סביבה וכדו'. יסוד זה נקרא "התניה"- מראות או מאורעות, ריחות וטעמים נקלטים במוחנו ומלוים את

האירועים אליהם הם נקשרים, גם ללא שום קשר הגיוני. (ריח ב"ח, ריח של סבתא, שירים, שמות, פרסומת ועוד ועוד).

עם הבנת יסוד זה נסיק - שבכדי לחנך חינוך נכון ואמיתי, שיופנם ויהפך לחלק מנפש הילד עלינו:

- להפעיל אך ורק בדרכים היוצרות אצל הילד התניה חיובית - של עדוד, אמון, אהבה, כבוד ועוד.
- ולהימנע מדרכים שאינן נעימות לילד ויוצרות אצלו התניה שלילית, כי אין הן חינוך כלל.

איך ליישם את העקרון למעשה?

- ליצור אווירה נעימה ואוהבת, שתגרום לילד רגשות חיוביים כלפי הבית, ההורים והדרך שאנו מייצגים.
- ליזום פעילויות חינוכיות, שיגרמו לילד הנאה ותענוג שיתקשרו אצלו עם המעשה, שעל ידי כך תיווצר אצלו התניה חיובית והפנמה נכונה ועמוקה.

והרי לפנינו המשלואה החדשה:
התניה חיובית = הפנמה = חינוך

הדובים המרקדים:

מאלפי חיות הרקידו דובים על גבי גחלים לקול צלילי חליל, והדובים המשיכו לרקוד לצלילי החליל גם כשהוסרו הגחלים.
בבדיקת תדרי המוח גילו כי בעת שמיעת החליל הדובים חשים כאב פיזי ברגליים.

סמכות הורית

האמון הוא רב כיווני: אמון בעצמי, אמון שלי בילד, אמון של הילד בי. זו מערכת מורכבת, שכל זרועותיה מתחברות יחד לקשר בריא ויציב ולבריאות נפש. חסר לנו היום ביטחון בהורות. אין לנו אמון בעצמנו ובכוחנו לגדל, לכוון, לחנך ולהצליח. **הרבה יותר מהנאמר, עובר בתחושות.** את משדרת כל הזמן. השדרים נקלטים בתת המודע של הסובבים, גם בלי שתאמרי דבר. את משדרת לילדיך ביטחון ועוצמה, או רפיון וחולשה. הם קולטים את השדר ופועלים בהתאם, מתת המודע שלהם.

קודם כל עלינו לחזק את האמון בעצמינו, ובעקבותיו נבסס את הסמכות ההורית. במקום בו את בטוחה- את לא צריכה לדבר, זה מובן מאליי, ברור וחדור בילדיך. מה שמובן מאליי לך- מובן גם לילד. כי כשיש לך בטחון - הסמכות משדרת עוצמה וזה ברור. אלא שהיום אבדנו את האמון בעצמינו ואנחנו צריכות לחזור להאמין בכוחנו. חוסר אמון משדר חולשה. אם את חלשה- הילד מזהה את החולשה ונכנס לשם.

איך מחזירים לעצמנו את האמון?

לפני הכל חשוב שתדעי, שהקב"ה בחר בך לגדל לו את הילד שלו. כמבואר בגמרא: **"תנו רבנן: שלשה שותפין יש באדם: הקב"ה ואביו ואמו. אביו מזריע הלובן, שממנו עצמות וגידים וצרפנים, ומוח שבראשו, ולובן שבעין. אמו מזרעת אודם, שממנו עור ובשר ושערות, ושחור שבעין. והקב"ה נותן בו רוח ונשמה וקלסתר פנים, וראיית העין, ושמיעת האוזן, ודבור פה, והלוח רגלים, ובינה והשכל. וכיון שהגיע זמנו להיפטר מן העולם - הקב"ה נוטל חלקו, וחלק אביו ואמו מניח לפניהם"**. (תלמוד בבלי, מסכת נדה, דף לא עמוד א).

הגמ' מפרטת שותפות מוחלטת ומלאה בין האב והאם לקב"ה: האב והאם נותנים את הגוף והקב"ה את הנשמה. על אף אחד מן השותפים א"א לוותר.

'אב' בגימטריה 3, 'אם' בגימטריה 41, ביחד שווה 44.
44 זה גימטריה של 'דס',
א - בגימטריה 1 מייצג את אלופו של עולם הקדוש ברוך הוא.
שימו לב! ההורים נותנים את ה'דס' שזה הגוף,
והקדוש ברוך הוא שהוא אחד נותן את הנשמה. יחד **'אדם'**.

היצירה המשותפת הזו נולדת וניתנת בידי ההורים. עליהם מוטלת האחריות לגדל, לשמור ולחנך את היצור המופלא הזה. איזה אמון נותן בנו בורא עולם שנופח נשמה בילד, הוא מאמין בנו שנשמר ונטפח את הנשמה הזו בדרך לתפקידה.

לא במקרה ולא בטעות הילד הזה נולד אצלך!

לא במקרה הוא נפל אצל אמא כמוך. זו השגחה פרטית מיוחדת. אין פה טעויות. אין "אילו" ואין "חבל ש..."

את היא האמא האידיאלית בשבילו!

והוא הילד המתאים לך ביותר! הוסמכת ע"י בורא עולם, מלך מלכי המלכים, להיות האמא של הילד הזה, והוא טבע בך אהבה כלפיו לצורך מילוי תפקידך ותפקידו. מהו תפקידך? להנהיג את הילד הזה ולהעביר לו את המורשת, תוך בטחון בסמכותך ההורית ואמון ביכולתך לגדלו הכי טוב שאפשר. מה שתעשי לאחר שיקול והחלטה- זה הכי טוב בשבילו, כי כך רוצה הביג בוס. כשיש סמכות הורית, יש לך אמון בעצמך וביכולתך, את מקרינה עוצמה ושלווה, ובאופן טבעי הילד מצטרף אליך וממשיך בדרכך.

